

**ISTORIA COMUNITĂȚII EVREIEȘTI DIN ORAȘUL
GALAȚI**

Introducere

Numeroase istorii ale evreilor din România s-au scris până la momentul de față. Cu argumente pro sau contra acestora, evreii din România sunt o parte a istoriei României. Deși istoria populației evreiești pe teritoriul românesc se întinde pe o perioadă de aproximativ două milenii, prezența acestora, mai ales din punct de vedere economic și cultural, a început să se facă simțită, în special, începând cu secolul al XIX-lea. Încă începând cu secolul al XVI-lea, prezența evreilor atât în Țara Românească cât și în Moldova este atestată de izvoarele documentare, în diverse cronici, documente, aceștia fiind considerați drept *o breaslă de meseriași în vederea încasării birurilor*¹. O dată cu revoluția pașoptistă, sprijinul acordat românilor de către evrei avea ca fundament credința că *barierele între evrei și neevrei vor cădea pentru totdeauna și suferințele de secole ale evreilor vor lua sfârșit*². Acest lucru s-a întâmplat abia în 1918, după Marea Unire, când au fost garantate drepturile minorităților.

În perioada dintre cele două războaie mondiale numărul evreilor a atins apogeul, astfel în anul 1930 numărul lor atingea 4,2 % din totalul populației și anume- 756.930³. Toată această evoluție a fost stopată de cel de-al doilea război mondial. Deși apărut încă din vechime, al doilea război mondial „a ajutat” la înflorirea unui întreg curent antisemitic, ce a atins apogeul în timpul Holocaustului, concluzionat cu moartea a sute de mii de evrei.

Evreii din România au dezvoltat relații cu societatea românească, integrându-se din punct de vedere economic, politic, cultural, social. Ei s-au înscris în partidele vremii, s-au implicat în administrație, cultură, învățământ, artă și în toate domeniile vieții cotidiene. Evreii din România au reprezentat o populație plină de diversitate în unitatea ei- deși au venit din regiuni diferite și erau de culturi diferite, unii bogați, mari oameni de afaceri, alții săraci, intelectuali de stânga sau intelectuali de dreapta etc. Deși s-a confruntat tot timpul cu condiția sa de populație minoritară a reușit să se integreze, conviețuind cu populația majoritară. Deși antisemitismul a dus la exterminarea unei părți a populației evreiești, în timp ce altă parte a preferat să emigreze,

¹ *Studiu general privind evreii români- Privire generală asupra evreilor români-introducere*, la adresa <http://www.jewish-romania.ro/u/media/comunitati/studiu-evrei-introducere.pdf>, p. 3, accesat la data 16. 09. 2014.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, p. 4

concluzia este că populația evreiască a conviețuit cu românii, reprezentând o parte importantă a minorităților din România.

În lucrarea de față se are în vedere realizarea unei istorii a comunității evreiești din orașul Galați. Dată fiind absența unei istorii de acest tip, cât și propunerea domnului profesor Silviu Lupașcu de la Universitatea „Dunărea de Jos”, căruia îi și mulțumesc pe această cale, mi-am propus să realizez o cercetare privind orașul gălățean de la Dunăre, evidențiind realizările populației evreiești în evoluția orașului, momentele de apogeu dar și momentele de decădere ale acesteia.

Un aspect pentru care este important orașul Galați este acela că ideea sionistă a avut rădăcini adânci în orașul Galați. Sionismul reprezintă mișcarea de emancipare națională a evreilor cu scopul readunării și revenirii în patria-mamă Israel, pentru restabilirea unei vieți evreiești independente. Se urmărea re-crearea și consolidarea unui stat evreiesc. În 1881 la Focșani a avut loc primul congres sionist care l-a avut drept președinte pe *Samuel Pineles*, evreu român din Galați, unul dintre înaintașii mișcării naționale a poporului evreu. Pineles a înființat la Galați, ziarul „Emigrantul”, pentru ca în același timp să colaboreze la cele mai importante ziare evreiești (germane, engleze, palestinienne și locale) care dezbăteau problema evreiască la nivel global.

Primul capitol prezintă o scurtă istorie a evreilor pe teritoriul românesc. Realizează o incursiune de la primele atestări ale evreilor, care au venit pe teritoriul românesc încă din epoca dacilor, până la perioada comunistă, care a determinat emigrarea marelui număr de evreilor. În prezent, populația evreiască de pe teritoriul României se apropie de cifra de 10.000 de suflete.

Cel de-al doilea capitol pătrunde în esența comunității evreiești din Galați, făcând o prezentare a principalelor medii ale vieții: mediul religios, mediile social și cultural grupate împreună și ultimul subpunct- mediul de afaceri. Aici realizez o trecere în revistă a evoluției comunității evreiești gălățene cu principalele locuri de rugăciune, întemeierea școlilor, presa, activitățile comerciale prestate de evrei care au contribuit la evoluția și înflorirea orașului dunărean. În final am atașat o anexă cu o parte din personalitățile evreiești născute în Galați.

Studiind și căutând informații despre istoria evreilor am descoperit o lume nouă, o lume de care nu eram cu totul conștientă, descoperind o populație, care la fel ca și alte minorități din țara noastră, nu a făcut altceva decât să se organizeze, să se dezvolte și să lupte, ca toate celelalte popoare, pentru îndeplinirea idelului lor național- crearea unui stat evreiesc, în patria-mamă Israel.

Pentru documentare am utilizat atât lucrări generale, lucrări speciale sau informații publicate pe internet. Pe viitor urmează să pătrund în lumea arhivelor, pentru a-mi îmbunătăți

lucrarea cu neprețuite informații din fondurile arhivistice date spre cercetare la Arhivele Naționale ale României, filiala orașului Galați. Am utilizat o monografie a comunității israelite gălățene descoperită la Biblioteca V.A.Urechia; precum și Federația Comunităților Evreiești din România. Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România, *Evreii în societatea și conștiința istorică românească. Reuniunea științifică din 29 mai 2003*, C.S.I.E.R., 2003; Victor Neumann, *Istoria evreilor din România. Studii documentare și teoretice*, Timișoara, Editura Amarcord, 1996; Carol Iancu, *Evreii din România (1866-1919). De la excludere la emancipare*, București, Editura Hasefer, 1996. De asemenea am folosit și *Comunitatea Evreiască din România* accesibil la adresa http://romanianjewish.org/ro/?page_id=723 sau *Minorități din Galați* la adresa <http://minoritati-galati.blogspot.ro/2012/12/evreii.html> etc.

Scurtă istorie a evreilor în România. Câteva considerații.

Existența evreilor pe teritoriul românesc este atestată încă din epoca dacilor, cărora Decebal le-ar fi atribuit orașul Thalmus- Talmaci, din Transilvania. După cucerirea romană, un alt strat de evrei s-a adăugat celor care deja se aflau țară, astfel existau evrei la Sarmisegetusa, Apulum (Alba Iulia), Tibiscum (aproape de Caransebeș)⁴. În perioada marilor migrații- sec. V-X lipsesc atestări despre instalarea de evrei, de aceea nu se poate confirma continuitatea prezenței evreiești din Dacia romană cu comunitățile evreiești medievale din sec XIII-XIV. Evrei s-au stabilit pe teritoriul Valahiei încă din sec. XIV, când au fost alungați de pe teritoriul Ungariei. În Valahia tind să se stabilească evreii sefarzi, pe când în Moldova evreii așkenazi sosiți din Galiția și Polonia. Numeroase documente de secol XVII prezintă rolul în economie al evreilor cât și importanța lor numerică. Mărturii despre existența evreilor pe teritoriul român le avem încă din sec XVII, de la călătorii străini care au vizitat țara. Italianul Leonardo Celeменти Vinitiana scrie în 1592:

În Moldova locuiesc mulți armeni, evrei, unguri, sași, și raguzani, care au în mână comerțul, pentru că ei sunt aceia care trimit grâul și vinul în Rusia și în Polonia, de asemenea miei, pături, ceară, miere, carne de bou sărată, unt și legume la Constantinopol⁵.

De la primele așezări ridicate în Moldova și Țara Românească, evreii s-au organizat în comunități, autonome unele față de celelalte, conduse la început de reprezentanții religioși. Din secolul XVII acestea sunt recunoscute de conducătorii țării prin plata de dări către stat. Se organizau în bresle, spre exemplu Breasla Jidovilor în Moldova și Breasla Evreilor în Valahia, având atât drepturi cât și îndatoriri către stat. În timpul Regulamentelor Organice, în 1831,

⁴ Iancu Carol, *Evreii din România (1866-1919). De la excludere la emancipare*, București, Editura Hasefer, 1996, p. 35.

⁵ *Patrimoniul cultural evreiesc din orașul Galați*, la adresa <http://www.jewish-romania.ro/u/media/patrimoniul/patrimoniu-studiu-galati.pdf>, p. 4, accesat la data 17.09.2014.

drepturile civile și politice ale evreilor au fost anulate. Breslele au fost desființate, privilegiile conducătorilor cultului au fost anulate, erau expulzații evreii care nu aveau surse de venit.

În timpul revoluției de la 1848, participarea evreilor la evenimente a fost una individuală, probabil animați de sentimente patriotice, de integrare în viața țării. În ciuda acestei participări, la 1848 situația evreilor s-a înrăutățit, fiindu-le interzis dreptul de a practica anumite activități comerciale. În timpul războiului de independență o mie de voluntari evrei au luptat alături de armatele române. Printre aceștia se numără Mauriciu Brociner sau Valter Mărăcineanu, Brociner fiind primul evreu cu grad de sublocotenent din armata română. În anul 1879 se acordă evreilor unele drepturi, cum ar fi obținerea cetățeniei române. Primul război mondial a dus la participarea în armata română a 25.000 de soldați evrei, însă fără drept de a deveni ofițeri. De asemenea evreii au sprijinit armata română prin acțiuni caritabile și donații.

Deși înainte de 1918 evreii nu beneficiau de cetățenie, decât prin adresarea unor cereri individuale, la 1918, printr-un Decret-lege s-a stabilit că

Locuitorii evrei ai vechiului Regat, majori, născuți în țară, sau întâmplător în străinătate, din părinți așezați în țară, care n-au fost supuși unui stat străin, sunt cetățeni români și se vor bucura de toate drepturile cetățenești, dacă manifestă această voință, făcând declarația că ei sunt născuți în România și că nu s-au bucurat de nici o protecție străină⁶.

În anul 1930 evreii reprezentau 4% din populația țării, aceștia având dreptul de a se organiza. Astfel încă din 1909 exista Uniunea Evreilor Pământeni devenită în 1923 Uniunea Evreilor Români. În 1928 s-a creat Clubul Parlamentar Evreiesc, menit să coordoneze activitatea deputaților și senatorilor evrei iar în 1931 a luat ființă Partidul Evreiesc, condus de Theodor Fischer și Adolf Stern. În anul 1936 a fost creat Consiliul Național al Evreilor din România, alcătuit din reprezentanții UER, ai Partidului Evreiesc și ai cultului mozaic, în Senatul României cu scopul apărării drepturilor democratice, în conformitate cu Constituția din 1923.

În perioada interbelică 32,7% din firmele comerciale individuale erau întemeiate sau conduse de evrei⁷:

Uzinele de Fier și Domeniile Reșița (Max Auschnitt); Uzinele Metalurgice Titan-Nădrag-Călan; Fabrica de Vagoane și Motoare „Astra”-Arad; Rafinăria „Astra Română”; Fabrica de postav „Buhuș”; Noua Societate a Atelierelor „Vulcan”; Fabrica de zahăr „Ripiceni”. Dintre

⁶ Federația Comunităților Evreiești din România. Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România, *Evreii în societatea și conștiința istorică românească. Reuniunea științifică din 29 mai 2003*, C.S.I.E.R., 2003, p. 13.

⁷ *Ibidem*, p. 20.

bănci amintim Banca Marmorosch Blank et. Co; Banca Ely Berkowitz, Banca de Industrie și Comerț București.

De asemenea o seamă de personalități au adus contribuții la știința și cultura din România, în toate domeniile regăsindu-se și personalități de origine israelită⁸.

Între cele două războaie mondiale evreii au contribuit la creșterea economică a țării, fiind priviți drept mari bancheri, negustori, industriași, lucru ce a atras o serie de acte de violență împotriva lor. Răspândirea curentului antisemit a dus la excluderea evreilor din unele asociații profesionale, împiedicarea studenților evrei de a urma cursurile universitare, suspendarea unor ziare evreiești. În timpul guvernului Ion Gigurtu, evreii au fost transformați în cetățeni de categoria a doua iar în 1940 au fost aprobate legi cu caracter discriminatoriu, ce vizau măsuri restrictive și de constrângere, ce anulau drepturile obținute prin Constituția din 1923.

*Problema evreiască constituie o problemă politică, juridică și economică în marginile Statului român autoritar și totalitar... Se poate spune că prin rezolvarea acestei probleme se statornicește dreptatea poporului român..*⁹

Aceasta era perioada când se urmărea crearea statului etnic pur, care se putea realiza prin „înlăturarea străinilor”. În timpul guvernului Antonescu proprietățile le-au fost naționalizate, interzise căsătoriile românilor cu evrei și anulate cele existente. Au fost uciși 270.000 de evrei din Transnistria, Basarabia și Bucovina. Odată cu instaurarea regimului comunist marea majoritate a emigrat; la acea vreme locuiau în România cca 300.000 de evrei ca în 1977 aici să locuiască 24.700. Deși o parte a fost atrasă de noua utopie comunistă, o altă parte a optat pentru plecarea în Israel, SUA, Franța și chiar Germania, iar un alt segment a ales să rămână în România, atașat de valorile existente în această țară. Printre cei mai cunoscuți evrei din sfera politico-comunistă amintim: Ana Pauker, Leonte Răutu, Ștefan Voicu, Iosif Chișinevschi Roitman, Mihail Roller, Alexandru Nikolschi. În prezent comunitățile evreiești din țară numără 8.000 de membri.

⁸ Vezi exemple în Federația Comunităților Evreiești din România, *Evreii în societatea și conștiința istorică românească..*, p. 21, 23-27;

⁹ Victor Neumann, *Istoria evreilor din România. Studii documentare și teoretice*, Timișoara, Editura Amarcord, 1996, p. 212.

Comunitatea evreiască din orașul Galați. Privire generală.

Prezența evreilor în orașul Galați este strâns legată de faptul că acesta a fost un important port la Dunăre încă din perioada domniei lui Alexandru cel Bun (sec. XV). Prin intermediul portului se realiza comerțul între Polonia și Imperiul Otoman. El reprezenta singurul nod fluvial din Moldova, asigurând pe această cale legătura cu Occidentul. Atât Alexandru cel Bun cât și domnitorul Ștefan cel Mare au făcut eforturi pentru atragerea negustorilor evrei. O primă atestare a prezenței evreilor se datorează primului cimitir, care datează din anii 1590-1595. Spre sfârșitul sec al XVI-lea are loc o schimbare de atitudine față de evrei, dat fiind monopolul impus de aceștia asupra comerțului. La cererea negustorilor români, domnitorii decretează alungarea evreilor. Cu toate acestea, marea majoritate a lor rămân în țară pentru ca în sec XVII să fie repuși în drepturi.

Prima mențiune a Târgului Galați a fost în anul 1445, **Orașul Galați** a reușit să rămână singurul port care nu a fost ocupat de către turci. În anul 1837 a fost numit oraș porto-franco, și deși această distincție i-a fost ridicată în anul 1882, dezvoltarea orașului era deja la apogeu. După 1856 va fi sediul Comisiei Europene a Dunării.

În anul 1920 evreii din orașul Galați reprezentau cca 20% din populație, aproximativ 200.000 de oameni. Între anii 1930 și 1942 populația a scăzut la 12.946. În 1950 se găseau 9.000 de evrei, ca în urma emigrărilor, în anul 1969, să mai rămână doar 450 de evrei. În anul 2010 populația evreiască număra 140 de membri declarați¹⁰.

Comunitatea beneficia de autonomie, care s-a manifestat pe toate palierele vieții sociale. S-au construit locuri de rugăciune, școli, s-au înființat diverse societăți și asociații, integrându-se din toate punctele de vedere populației majoritare. De la mijlocul secolului XX au avut loc o serie

¹⁰ Patrimoniul cultural evreiesc din orașul Galați, la adresa <http://www.jewish-romania.ro/u/media/patrimoniu/patrimoniu-studiu-galati.pdf>

de persecuții împotriva evreilor- în 1846, 1859¹¹, 1867. Acestea reprezintă episoade împotriva evreilor gălățeni la care au participat și autoritățile, avându-se în vedere destabilizarea comunității evreiești. Marea majoritate a membrilor comunității evreiești erau meseriași, alții erau bancheri, importatori, exportatori, negustori, comisionari cu afaceri la nivel internațional, și se vor asocia încă din secolul al XV-lea în bresle și societăți profesionale, în funcție de meseriile pe care le practicau.

2.1. Mediul religios

Viața religioasă a fost destul de importantă pentru evrei, ei preocupându-se îndeaproape de locurile de rugăciune. În Galați funcționau în anul 1941, 20 de lăcașuri de cult. Aceștia amenajau la început case de rugăciuni în case de locuit pentru ca mai apoi să construiască sinagogi. Sinagogile sunt lăcașuri de cult și erau construite în urma hotărârii membrilor unor bresle. În 1780 se înființează Sinagoga Mare, unde a funcționat și un prim sediu pentru Comunitatea Evreilor (Epitropia).

Până în 1896 au fost înființate 12 sinagogi¹²- Sinagoga Croitorilor (Snaderis Sil-1826); Sinagoga Habad (1846); Sinagoga Blinzer (1847); Sinagoga Blecher (1847); Sinagoga Oel (1848); Sinagoga Dolingher (1854); Sinagoga Fierarilor(1856); Sinagoga Merarilor(1858); Sinagoga Birjarilor (1860); Sinagoga Caritas(1871); Sinagoga Chesed sel Emes (1878) și **Sinagoga Meseriașilor**, singura existentă și astăzi, cunoscută drept Templul Meseriașilor, clădire ce datează din 1875. O altă clădire a fost Templul Coral- inaugurat în 1885 dar demolat în 1942.

Au fost înființate diferite societăți, realizând acțiuni caritabile, către cei săraci. Astfel a existat o societate sacră, numită „Chavira Kadișa”, datând din 1812, ce se ocupa cu îngrijirea decedaților evrei după legea evreiască și de cimitir, îndatoririle sacre fiind realizate în mod onorific. În ceea ce privesc cimitirele, în afară de cel din anii 1590-1595, al doilea cimitir a fost înființat în 1629, apoi un altul în 1774, pentru ca în 1867 să fie înființat actualul cimitir.

¹¹ Vezi Constantin Ardeleanu, „Masacrul din Galați” (aprilie 1859)- *Un episod din istoria comunității evreiești de la Galați*, în *Analele Universității „Dunărea de Jos” Galați*, seria 19, Istorie, tom VII, 2008.

¹² Mai multe informații despre acestea în B. Gottesman, *Monografia comunității israelite. Din cele mai vechi timpuri până în prezent*, Galați, Tipo-Litografia „Moldova”, 1906, p. 46-48.

2.2. Mediile social și cultural

O preocupare constantă a fost ajutorarea celor nevoiași, ceea ce a dus la înființarea de asociații și organizații. Ca instituții de asistență socială putem aminti în 1901 societatea de binefacere a lăuzelor și în 1904 azilul de bătrâni care acorda asistență și cetățenilor de altă naționalitate. Societatea „Fraterna” a croitorilor din Galați înființată în 1898 avea ca scop ajutorarea membrilor și întreținerea templului. Societatea filantropică Junimea Meseriașilor Israeliți fondată în 1895 avea în vedere ajutorul reciproc și acte de filantropie; Ospătăria populară israelito-română fondată în 1899 se afla sub patronajul societății Comitetul de doamne și domni. Ave adrept scop „de a se da un nutriment pe fiecare zi săracilor cât și muncitorilor cari nu-și pot procura o mâncare”¹³. Aceasta funcționa din diverse cotizații ale membrilor și donații.

Comunitatea evreilor a înființat prima Casă de Sănătate în 1834 (Hecdos), care a funcționat ca spital în timpul epidemiei de holeră din 1847. Înființat în anul 1848, în timpul epidemiei de holeră, spitalul a funcționat până în 1866, când se închide din cauza lipsei de fonduri, dată fiind renunțarea de către guvern la taxa gabelei, care se reinstituie în 1893. Dat fiind faptul că clădirea vechiului spital nu mai era conformă cu cerințele vremii, în 1901 s-a început construcția noii clădiri, dată în funcțiune în 1903¹⁴. În timpul primului război mondial a fost transformat în spital militar iar după naționalizarea din 1948 avea să fie transformat în maternitate.

În timpul primului război mondial o seamă de evrei au căzut pe front, memoria lor fiind eternizată prin monumentul din Cimitirul evreiesc. De asemenea în timpul războiului comunitatea a organizat o Ospătărie populară, care a funcționat între 1916-1918, timp de 645 de zile.

Fiind o preocupare constantă pentru comunitatea evreiască, dat fiind faptul că copiilor evrei le era obstrucționat accesul la școlile de stat, în orașul Galați comunitatea evreiască a înființat:

- o școală primară în anul 1859;
- școala de fete Silvy Schmierer;
- școala Lumina, unde se învăța menajul;
- școală comercială;
- diverse școli pentru învățarea diverselor meserii;
- grădinițe pentru copii;

¹³ *Ibidem*, p. 52.

¹⁴ *Ibidem*, p. 34-37.

- Liceul Comunității Evreilor- actualul Liceu Alexandru Ioan Cuza;

La început exista o singură școală primară pentru băieți, înființată în 1859, unde se predă limba română, conform programei statului, iar în plus se studia ebraica și germana. Instalată într-o casă particulară, pentru că nu mai făcea față numărului mare de elevi, în 1876 a luat ființă cea de-a doua școală primară israelită de băieți, pentru care s-a construit o clădire nouă în 1896, acestea funcționând pe baza autorizațiilor no. 74 din 1893 și 206 din 1894¹⁵.

În anul 1898 a fost înființată o școală comercială, întreținută din taxele plătite de părinții elevilor, denumită Școala Comercială a Comunității care ulterior va deveni Liceul Comunității. Conform ordinului de autorizare provizoriu al ministrului instrucțiunii publice s-a cerut instalarea școlii într-un loc anume, cu un laborator de fizică și chimie.

În 1899 se înființează Școala primară de fete care în 1929 va fi denumită școala de fete „Silvya Schmierer”. Aceasta funcționa din cotizații lunare oferite de doamnele israelite din Galați, din donații și din subvenția anuală de 1200 lei acordată de comunitatea israelită. Înființată sub numele de Școala Israelito-Română de fete, funcționând pe baza autorizației ministeriale prin ordinul no. 55976 din 25 septembrie 1899¹⁶. La început a funcționat cu un număr de 160 de eleve pentru ca între 1902-1903 să fie înscrise 220 de fete. Se studia limba română, limba germană, lucru manual și limba ebraică, având ca material didactic „mașină de socoteală, tablouri intuitive, istorice, de măsuri și greutate, hărți istorice, un glob, tablouri anatomice, cutii cu mostre de diferite cereale, corpuri geometrice”¹⁷. Pe lângă școală a fost înființată și o cantină care a funcționat timp de 4 luni. De asemenea exista și un „Comitet de Doamne” ocupându-se cu crearea unui fond pentru școală. Societatea furniza fetelor sărace cărți, de asemenea școala era complet gratuită pentru acestea.

În 1901 va lua ființă Școala populară de menaj pentru fete „Lumina”, înființată pentru cele mai sărace fete din oraș. Aceasta era formată din două secțiuni: *secția de menaj*, unde se predau noțiuni de igienă și economie casnică, limba germană și ebraică și *secția de adulte* pentru fete mai mari. La această secție cursurile se țineau sâmbăta și duminica și se predă scrierea și citirea în limba română, ebraica și limba germană, calculul și istoria¹⁸. Școala funcționa pe baza autorizației ministeriale no. 3100 din 26 martie 1902. Fetele care au creat școala s-au organizat într-o societate cu numele de „Lumina”, formând o asociație de membri cotizatori. Pe lângă școală funcționa și o cantină iar elevelor li se ofereau și haine, cărți și altele.

¹⁵ *Ibidem*, pg. 17.

¹⁶ *Ibidem*, pg. 29.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, pg. 30.

Exista un comitet școlar care funcționa în fruntea Școlilor Epitropiei Comunității israelite¹⁹ iar membrii corpului didactic al tuturor școlilor epitropiei din Galați au format o societate de ajutor reciproc în 1900 unde se avea în vedere:

1. *A practica sincera amicitie între toți membrii corpului didactic;*
2. *A dezvolta prin conferințe și prelegeri aptitudinile pedagogice;*
3. *A se acorda împrumuturi membrilor societății;*
4. *A veni în ajutorul membrilor puși în imposibilitatea de a-și exercita profesiunile;*
5. *În caz de deces al vreunui membru, a veni în ajutorul familiei decedatului*²⁰.

Evreii au adus contribuții semnificative și în domeniul cultural. Au luat ființă următoarele societăți culturale: 1872- Loja B'nei Brith, Societatea Maimonides, constituită în 1879, avea ca scop ajutorarea membrilor în caz de boală, în caz de deces al vreunui membru, se ocupa de înmormântarea acestuia în mod solemn. De asemenea realiza și acte filantropice, chiar și persoanelor străine; 1897- Societatea Max Nordau (bibliotecă); 1901- Cercul Theodor Herzl; 1903- Societatea Progresul.

În ceea ce privește presa au existat zeci de titluri de publicații periodice evreiești, sute de gazetari evrei care arată voința acestora de a se integra în realitățile țării, au reprezentat o încercare de lupta pentru drepturile omului și identitatea lui, o încercare de integrare. „Apelul „grupului fix al celor 100 de tineri”; Buletinul Comitetului Federațiunii Zioniştilor din România; Buletinul Cercului Cultural „Menorah”; Chanuka; Curentul Nou; Cugetul evreu; Deșteptarea ; Drepturile ; Dreptatea noastră ; Glasul evreiesc; Înfrățirea ; Masacrarea evreilor”- toate aceste publicații și multe altele s-au ocupat de probleme evreilor și de a le face cunoscute populației.

Și în România au existat români în lojile masonice- evrei francmasoni. J. B. Brociner a fost admis în 1867 în Loja franceză din Galați, la care era afiliat și Dimitrie A. Sturdza. Brociner era titularul celui mai înalt grad în francmasoneria Marelui Orient al Franței, gradul 33 cu care la acea vreme erau investiți în lume doar vreo 80 de membri, el fiind singurul din Vechiul Regat²¹.

¹⁹ Vezi membrii Comitetului școlar în Monografie, pg. 31.

²⁰ Monografia, pg. 31.

²¹ Presa evreiască din România, p. 154.

2.3. Mediul de afaceri

Mediul de afaceri a fost unul foarte propice pentru evrei. Dat fiind refuzul breslelor locale de a primi meseriași evrei, aceștia și-au înființat propriile lor organizații profesionale sau bresle: În 1826 ia ființă Breasla croitorilor evrei, în 1834 Casa de sănătate (Hecdos); în 1874 Societatea meseriașilor israeliți și Societatea de ajutor și binefacere a meseriașilor israeliți din Galați- pentru acordarea de ajutoare către cei bolnavi dar și familiilor celor decedați. Societatea realiza donații și către Asociația studenților evrei din București și Cernăuți, dar și Orfelinatului de copii, Azilului de bătrâni și Cantinei populare evreiești din localitate;

În 1893- Societatea funcționarilor din port; În 1895 Asociația zugravilor și vopsitorilor evrei precum și Societatea măcelarilor evrei; Au înființat societăți de binefacere, culturale sau sportive, au scos diferite ziare: „L' Echo Danubien”, „Prietenii Sionului”, „Pământeanul”, „Akavat Zion”, „Vocea Galațiului”.

Activitățile comerciale ale orașului Galați au contribuit la înflorirea și modernizarea orașului, ajungând să concureze chiar cu porturile Odessa și Cherson din Rusia. Astfel în 1760 existau Atelierele de Reparații Navale ale fraților Mendel, depozitele de cereale, comerțul cu cherestea, fabrica de săpun Konzelman, fabrica de săpun și lumânări Babat, fabrica de cremă de ghetă și ambalaje metalice Albina (Max Fischer).

În 1923 familia Auschnit a construit uzina metalurgică Titan, pentru ca mai apoi să pună în funcțiune primul laminor de tablă din Moldova. De asemenea fabricile de cuie Ebner, fabrica de săpun Braunstein, fabrica de plase și unelte de pescuit, dar și alte fabrici, cum ar fi de baterii electrice, de textile. În ceea ce privește domeniul bancar și al asigurărilor amintesc aici existența băncilor: Banca Marmorosch Blank cu trei sedii în Galați, Banca Moldova (director Goldring), Banca de Credit Română (director Roesler); Banca Comercială Română (director Orenstein); Banca de credit Mărunt (director Iancu I), Banca Rubinstein. Printre cei mai cunoscuți bancheri evrei amintim pe Isac Rottenberg, Iosef Brown, frații Aronovici - ale căror relații internaționale se întindeau de la Viena la Istanbul.

Anexa

Personalități evreiești născute în orașul de la Dunăre²²

Dintre personalitățile evreiești născute în Galați amintim pe :

- Sebastian Costin – poet și cronicar dramatic, născut în 1939 la Galați, decedat în 1999 în Israel. Secretar general al Teatrului din Galați, redactor și secretar general al “Viața noastră”, “Revista mea”; membru al Asociației Scriitorilor Israelieni de limbă română.
- Iosif Cassian- Mătășaru- traducător din literatura universală, tatăl poetei Nina Cassian. Născut în 1896 la Galați, moare în 1982 la București.
- Nina Cassian - poetă, pianistă și compozitoare născută în 1924 la Galați.
- Ovidiu S. Crohmălniceanu (Moise Cohn)-scriitor născut în 1921 la Galați și decedat în 2000 la Berlin. Redactor la „Contemporanul”, la Editura Didactică și Pedagogică, la „Viața Românească”, „Gazeta literară”.
- Barbu Nemțeanu - poet născut în 1887-decedat 1919. Colaborează la “Semănătorul”, “Viața nouă”, “Convorbiri critice”. A condus revista gălățeană “Pagini Libere”.
- Mirel Brateș- scriitor, publicist, regizor de filme pentru televiziune, născut în 1936 la Galați. Ofițer de marină, membru al Asociației Scriitorilor din Israel.
- Radu Lupu – N. 1945 la Galați, unul dintre cei mai mari pianiști ai contemporaneității.
- Lola Schmierer- Roth – soacra lui Ovidiu Crohmălniceanu, una din cele mai importante pictorițe din istoria picturii românești, din punct de vedere al talentului.
- Reuven Rubin- pictor, dar și primul ambassador al Statului Israel în România.

²² Pentru alte nume, vezi *Comunitatea Evreilor Galați- Personalități*, la adresa <https://sites.google.com/site/cegalati/personalitati>; *Comunitatea evreiască din România-evreii din Galați-sute de mari valori*, la adresa http://romanianjewish.org/ro/?page_id=723; accesate la data de 17.09.2014.

Concluzii

În concluzie, istoria comunității evreiești din orașul Galați este axată pe două direcții: o direcție prin care s-a ajuns la conviețuirea acestora cu populația majoritară, dar și alături de celelalte minorități, iar o a doua axă, prin care populația evreiască a fost supusă la tot felul de situații, cu scopul destabilizării acestora și forțarea lor să părăsească țărâmurile românești. Cu toate acestea evreii au continuat să supraviețuiască și să conviețuiască pe meleagurile gălățene.

Cândva a patra comunitate ca mărime și organizare din România, astăzi mai sunt în jurul a 140 de membri, dintre cei mai vârstnici, media de vârstă a acestora fiind de 75-80 de ani. Acestea sunt persoane legate de locurile unde au trăit, de istorie, de valori, de viața dusă în sânul comunității evreiești gălățene, nedorind să părăsească aceste locuri.

De-a lungul existenței, comunitatea evreiască din Galați a avut o contribuție importantă la dezvoltarea economică a orașului. S-au construit școli, case de rugăciune, spitale, societăți și asociații pentru ajutarea evreilor săraci sau bolnavi. Mari industriași, bancheri, comercianți au ajutat la înflorirea orașului, prin înființarea de bănci, uzine.

Prin urmare, ca orice altă minoritate, și minoritatea evreiască din orașul Galați și-a format o comunitate proprie, cu toate instituțiile necesare vieții, conviețuind și amestecându-se cu populația majoritară. Au contribuit, la acea vreme, la cunoașterea orașului Galați pe plan internațional.

Bibliografie

I. Lucrări generale

Federația Comunităților Evreiești din România. Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România, *Evreii în societatea și conștiința istorică românească. Reuniunea științifică din 29 mai 2003*, C.S.I.E.R., 2003.

Iancu Carol, *Evreii din România (1866-1919). De la excludere la emancipare*, București, Editura Hasefer, 1996.

Idem, *Evreii din România (1919-1938). De la emancipare la marginalizare*, București, Editura Hasefer, 2000.

Kuller Hary, *Presa evreiască din România*, București, Editura Tritonic, 2004.

Neumann Victor, *Istoria evreilor din România. Studii documentare și teoretice*, Timișoara, Editura Amarcord, 1996.

Oișteanu Andrei, *De ce sunt evreii din România altfel*, la adresa http://www.romlit.ro/de_ce_sunt_evreii_din_romnia_altfel

II. Lucrări speciale

Ardeleanu Constantin, „Masacrul din Galați” (aprilie 1859)- *Un episod din istoria comunității evreiești de la Galați*, în *Analele Universității „Dunărea de Jos” Galați*, seria 19, Istorie, tom VII, 2008.

Gottesman B., *Monografia comunității israelite. Din cele mai vechi timpuri până în prezent*, Galați, Tipo-Litografia „Moldova”, 1906.

Iordache Teodor, *Albumul Galaților*, Galați, Tipografia „Bucovina”, 1935-1936.

Păltânea Paul, *Istoria orașului Galați*, Galați, Editura Porto-Franco, 1994.

Volbură Radu, *Anuarul General al orașului Galați și județului Covurlui*, Ediția 1930-1931, „Dunărea” Institut de arte grafice, Brăila.

III. Surse de internet

Comunitatea evreiască din România-evreii din Galați-sute de mari valori, la adresa http://romanianjewish.org/ro/?page_id=723.

Comunitatea Evreilor Galați- Scurt istoric, la adresa <https://sites.google.com/site/cegalati/istoric>.

Comunitatea Evreilor Galați- Personalități, la adresa <https://sites.google.com/site/cegalati/personalitati>.

Istoria evreilor în România, la adresa http://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_evreilor_%C3%A2n_Rom%C3%A2nia.

Minorități din Galați, la adresa <http://minoritati-galati.blogspot.ro/2012/12/evreii.html>.

Patrimoniul cultural evreiesc din orașul Galați, la adresa <http://www.jewish-romania.ro/u/media/patrimoniu/patrimoniu-studiu-galati.pdf>.

Studiu general privind evreii români- Privire generală asupra evreilor români-introducere, la adresa <http://www.jewish-romania.ro/u/media/comunitati/studiu-evrei-introducere.pdf>.